

ارزیابی و سنجش عوامل مؤثر بر ایجاد حس مکان در مراکز محله‌های شهری مطالعه موردی: مراکز محله‌های شیخداد و شهرک دانشگاه در شهر یزد

مهدی منتظرالحجه^{۱*}، مجتبی شریف‌نژاد^۲، سهیلا دهقان^۳

^۱ استادیار گروه شهرسازی دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد

^۲ مربی گروه شهرسازی دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد

^۳ کارشناس شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد

تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۲/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۶/۱۴

چکیده

محله‌های شهری در گذشته بستر شکل‌گیری مراکزی در دل خود به‌عنوان مکان‌هایی واجد هویت و معنا بوده از توانایی بالایی برای برقراری تعامل بین انسان با محیط و انسان با انسان برخوردار بودند. حال آن‌که امروزه به تبعیت از الگوی شهرسازی غربی و نیز به‌کارگیری گونه‌های فاقد معنا در ایجاد محله‌ها منجر به نادیده‌گیری هویت و هم‌چنین کنار گذاشتن اصول مکان‌سازی شده است. حس مکان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین متغیرهای کیفی محیط‌ها و محله‌های شهری، ارتباطی بین انسان و مکان است و باعث دادن شخصیت و هویت به مکان می‌شود، توجه به این مفهوم در محلات مسکونی جدید بدون سابقه تاریخی معطوف به فراهم آوردن کیفیات متعددی هم‌چون هویت، سرزندگی، خاطره‌انگیزی، ایجاد حس تعلق، دل‌بستگی مکانی و غیره است. امروزه توجه نکردن به ایجاد فضاهایی برای مردم در عرصه‌های عمومی محله‌های جدید که واجد حس مکان و پیوند با گذشته باشد، موجب بی‌هویتی، کاهش حس تعلق ساکنان به محل سکونت و پایین بودن میزان تعاملات اجتماعی و به دنبال آن انواع آسیب‌های اجتماعی گردیده است. هدف این پژوهش بررسی مفهوم حس مکان در مراکز محله‌های تاریخی و معاصر و شناسایی عوامل مؤثر بر ایجاد و ارتقای آن در این محیط‌ها است. برای این منظور، دو نمونه از مراکز محله‌های شهر یزد، یکی در بافت تاریخی و دیگری در بافت جدید شهر انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. روش پژوهش همبستگی و از آزمون‌های آماری کولموگراف اسمیرنف، رگرسیون چندگانه و آزمون همبستگی پیرسون برای تعیین رابطه و شدت و جهت رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته استفاده شده است. بر این اساس ده فرضیه تدوین و در نمونه‌های مطالعاتی مورد آزمون قرار گرفته‌اند. مطابق با نتایج به دست آمده متغیرهای هویت در محله تاریخی و کیفیت‌های فضایی در محله جدید بالاترین میزان همبستگی را با میزان حس مکان در مراکز محله‌ها دارند.

واژگان کلیدی: مرکز محله، حس مکان، بافت تاریخی، بافت جدید، شهر یزد.

Assessment of Factors Affecting the Sense of Place in Urban Neighborhood Centers

Case Study: Sheikhdad Neighborhood and Shahrak Daneshgah Neighborhood, City of Yazd

Mahdi Montazerolhodjah*

Assistant Prof., Faculty of Art and Architecture, Yazd University

* montazer@yazd.ac.ir

Mojtaba Sharifnejad

Instructor, Faculty of Art and Architecture, Yazd University

Soheila Dehghan

Bachelor of Urbanism, Faculty of Art and Architecture, Yazd University

Abstract:

“Place” is defined in urban research as “any space which people have made it meaningful”. There are different ways in which citizens ‘make places’, for example, by naming them, or modifying some elements in the urban environment to supply their needs. Sense of place, is a distinctive collection of urban qualities and characteristics – mental, visual, cultural, social, and environmental – that provide meaning to a location. Sense of place is what makes one place different from another, but sense of place is also something makes our physical surroundings worth caring about. Sense of Place has been known as an important variable in creating and developing urban public spaces. It is a phrase used to describe a building or space of special significance or meaning. It is obvious that as a quality, sense of place contains various aspects of interaction between human and place and the impact that urban spaces have on citizens. In Urban areas, sense of place is an important aspect of public life. Having a sense of place improves participation and encourages involvement within the community and helps citizens create better cities. In fact, it persuades them to be involved, to enjoy, and interact more with their surroundings. Some urban spaces, however, have been given stronger meanings, names or definitions by society than others. Places said to have a strong “sense of place” ,have a known identity and character that is deeply felt by local citizens. Nowadays, lack of attention to sense of place in the new development of cities, has led to reducing the various urban qualities such as identity, vitality and sense of belonging. As our cities and their communities grow, the less and less social interaction and social capital we may actually have. For many people, the feeling of belong to a society, is becoming a thing of the past. Places that lack a sense of place are sometimes referred to as place-less or inauthentic. Some of today’s most emergent environmental problems, such as low social interaction, the lack of a sense of belonging, public spaces destruction and social problems are rooted in ignoring sense of places. The need to resolve these problems has led to new approaches that consider the sense of place. This paper defines the concepts of sense of place and describes the factors that affect it in urban residential districts in both historical and new districts of city of Yazd. The research method here, was survey type and it is a kind of applied study in which techniques such as, library documents and references as well as Kolmogorov-Smirnov test , multiple regression and Pearson’s Correlation Test, were used. Findings of the research indicate that components such as the identity in historical districts and spatial qualities in new districts, directly increase the sense of place in neighborhood centers.

Keywords: Neighborhood Center, Sense of Place, Historical Fabric, New Fabric, City of Yazd.